

Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm
i.registrator@regeringskansliet.se

Svar på Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförande av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförande av vissa delar av det omarbetade förnybartdirektivet

Sammanfattning

Sammanfattningsvis vill Energikontoren Sverige lyfta fram följande inspel:

- Förtydliga roller och ansvar för regionalt utvecklingsansvariga, de regionala energikontoren samt kommunernas och regionernas verksamheter inom samhällsplanering i koppling till rapportens förslag.
- Uppdra Energimyndigheten att tillhandahålla tydlig information om de två typerna av energigemenskaper på sin webbplats.
- Belys energigemenskapernas koppling till och behov av nya ställningstaganden i förhållande till förslagen i betänkandet [Moderna tillståndsprocesser för elnät, SOU 2019:30](#).
- Ge förutsättningar för en teknikneutral bedömning av olika alternativ som kan bidra till ett effektivt och robust elnät, där flexibilitetstjänster i högre grad likställs med utbyggnad av ledningar.
- Tydliggör att lokal och regional samhällsplanering, regional utveckling samt de regionala energikontoren ska tas med i framtagandet av nätutvecklingsplanerna.
- Se över möjligheten att förkorta tiden som nätkoncessionshavaren har på sig att ansluta en godkänd anläggning av förnybar energi efter enkel anmälan.

Bakgrund

Energikontoren Sverige är ett samarbetsorgan för de 15 regionala energikontoren, som tillsammans täcker hela Sverige och som verkar inom energi- och klimatfrågor. Som regionala aktörer har vi i detta remissvar fokus på det regionala perspektivet och de förslag vi ser är relevanta för regionala frågor. Energikontoren arbetar också nära näringslivet och kommunerna och vi tar även hänsyn till dessa perspektiv som en del av den regionala utvecklingen och i relation till samhällsnytta i bredare mening.

Generella synpunkter

Energikontoren Sverige är generellt positiva till de förslag som knyter an till regionala frågor i rapporten. Att underlätta utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon är något som är av stor vikt för omställningen till fossilfria transporter. Nya aktörer och möjligheter på elmarknaden såsom aggregatorer (avsnitt 5.14), energigemenskaper (avsnitt 5.15) och flexibilitetstjänster (till exempel avsnitt 5.19 och 5.22) har potential att underlätta utbyggnad av förnybar energi och ger möjlighet för kunder att vara aktiva. Det ger också en stärkt demokrati och rättvisa då det möjliggör för fler kunder att ta del av fördelarna med omställningen till ett förnybart energisystem.

Energikontoren Sverige ser dock att frågor kring regional utveckling såväl som fysisk planering på lokal och regional nivå inte har behandlats tillräckligt i rapporten. Exempelvis nämns varken aktörer med regionalt utvecklingsansvar eller aktörer inom lokal och regional fysisk planering i avsnitt 2.3. Kraftförsörjningen är redan idag en stor utmaning på flera ställen i Sverige och det behövs lokala och regionala insatser i detta arbete. Energimyndigheten har i sin sektorsstrategi [Flexibelt och robust energisystem](#) ett strategiskt område för resurseffektivt användande av infrastruktur där just samhällsplanerare hos kommuner och regioner framhävs som en viktig del. I rapporten [Kraftförsörjning inom östra Mellansverige](#), som ger en sammanfattande bild av kraftförsörjningssituationen i sju län, betonas behovet av tydliga roller och samverkan kopplat till kapacitetsutmaningar och kraftförsörjningens samspel med samhällsplanering. Rapporten lyfter fram både kommuners roll att arbeta med nätföretag och det regionala perspektivet för en samlad bild, samordning och trendspaning. Energikontoren Sverige ser till exempel att aktörer inom samhällsutveckling och –planering har en avgörande betydelse kring nätutvecklingsplanerna, vilket behandlas vidare nedan. Ytterligare en möjlig roll för energikontor som en regional aktör är att verka för kunskapshöjande åtgärder, något som blir väldigt effektivt i en funktion som länk mellan nationell och lokal nivå. **Roller och ansvar för regionalt utvecklingsansvariga och de regionala energikontoren såväl som kommunernas och regionernas verksamheter inom samhällsplanering bör förtydligas.**

Avsnitt 5.15 Energigemenskaper

Energigemenskaper kan potentiellt möjliggöra systemnytta såväl som ökad möjlighet för invånare att vara aktiva och bidra till samhällsnytta i elsystemet. Att det finns två olika möjligheter till energigemenskaper (medborgarenergigemenskaper respektive gemenskaper för förnybar energi) kan dock bli förvirrande för aktörer som är intresserade av detta. Det är viktigt att det är transparent, tydligt och i klarspråk vad de två typerna innebär och när de kan användas. Den svenska översättningen fångar bara i begränsad utsträckning begreppet *community*, vilket avser många olika typer av grupperingar i samhället. **Energikontoren Sverige föreslår därför att mer specifikt för energigemenskaper uppdra exempelvis Energimyndigheten att tillhandahålla tydlig information om de två typerna av energigemenskaper på sin webbplats.**

En ytterligare aspekt kring energigemenskaperna är rätten att äga och förvalta egna elnät. Där föreslås i remissen att energigemenskaper inte ska ges rätt att äga och förvalta eget nät, vare sig

genom beviljad koncession eller genom icke-koncessionspliktiga nät (IKN). Energigemenskaperna hänvisas istället till att arbeta via elhandlare eller nya plattformar som kan möjliggöras via teknikutveckling. Det skrivs inte uttryckligen, men eftersom delning av el i energigemenskaperna då kommer att äga rum på elhandelsmarknaden bör denna el vara föremål för både elnätsavgift och energiskatt. Detta blir alltså en stor skillnad i lönsamhet för medlemmarna i energigemenskapen jämfört med att överföra el på ett internt nät genom IKN, där elen skulle kunna överföras utan skatter och avgifter.

I rapporten skrivs att energigemenskaper, precis som andra verksamheter, inte samtidigt får ägna sig åt produktion om de tillåts äga och driva nät enligt reglerna om åtskillnad. I betänkandet [Moderna tillståndprocesser för elnät, SOU 2019:30](#), föreslås dock ändringar vad gäller IKN och utökade möjligheter till interna nät för produktion och delning av energi. Detta kan vara relevant för energigemenskaper och ge möjlighet för energigemenskaperna att driva interna nät genom IKN utan att omfattas av reglerna om åtskillnad. Utifrån att delning av el på interna nät är mer kostnadseffektivt för energigemenskapernas medlemmar och att regelverket kan komma att ändras kan det därför vara relevant att se över förslaget. **Energikontoren Sverige vill därför att energigemenskapernas koppling till och behov av nya ställningstaganden i förhållande till förslagen i Moderna tillståndprocesser för elnät behandlas ytterligare.**

Avsnitt 5.19 och 5.22 Flexibilitetstjänster

Vad gäller flexibilitetstjänster (som bland annat berörs i avsnitt 5.19 och 5.22) ser Energikontoren Sverige att det är positivt att underlätta för systemansvariga att på ett effektivt sätt kunna samarbeta med aktörer som kan leverera flexibilitet, att det finns incitament för systemansvariga för flexibilitetstjänster i intäktsramen och att det finns en tydlighet i marknadernas utformning och förutsättningar.

Energikontoren Sverige ser att förslaget kring flexibilitetstjänster dessutom kan bidra till en ökad teknikneutralitet. Genom att likställa flexibilitetstjänster med utbyggnad av elledningar i intäktsramen finns möjlighet att neutralt välja mellan flera möjliga alternativ för att avhjälpa kapacitetsbrist i elnätet, istället för att utbyggnad av elledningar ska gynnas i särklass – som det exempelvis ser ut nu genom reglerna för intäktsramen. Energikontoren Sverige väljer utifrån sin roll att inte svara på *hur* flexibilitetsmarknaderna ska utformas, utan att detta bör vara upp till de aktörer som direkt agerar på marknaden. **Perspektivet att möjliggöra en neutral bedömning av de olika alternativen som kan bidra till ett effektivt och robust elnät bör dock beaktas.**

Avsnitt 5.24 Nätutvecklingsplaner

Energikontoren Sverige ser positivt på införandet av nätutvecklingsplaner och i synnerhet att dessa ska offentliggöras. Genom att det är möjligt för samhällsaktörer att ta del av denna finns möjlighet för aktörer att identifiera och erbjuda systemtjänster. Dessutom kan den ligga till grund för kommunal och regional planering.

Energikontoren vill dock återigen betona vikten av att ta med lokal och regional samhällsplanering och det regionala utvecklingsperspektivet i nätutvecklingsplanerna, i synnerhet som medskick till framtagandet av de närmare föreskrifterna om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla. Inom den fysiska planeringen är det viktigt att ta hänsyn till vilka förutsättningar som finns sett till kraftförsörjningen och kapaciteten på elnätet. Här kan ett samarbete mellan planansvariga och systemansvariga synliggöra var det är lämpligt att bygga ut och kunna ansluta nya lastpunkter, inklusive laddinfrastruktur, företagsetableringar, bostäder och annan bebyggelse. Dessutom kan samhällsplanering och utvecklingsperspektivet vara till nytta för att välja placering av exempelvis produktionskapacitet eller flexibilitetstjänster såsom energilagring och efterfrågeflexibilitet som kan bidra till ett stärkt elnät och systemnytta. Här finns också möjlighet till en övergripande bild och samordning med ett regionalt perspektiv. I nätutvecklingsplanerna finns dessutom goda möjligheter att inkludera delar som kan utgöra underlag till potentialstudier för solcellsanläggningar och så kallade solbruksplaner genom att synliggöra var det är lämpligt med inkoppling av större solcellsanläggningar. Detta är också en fråga som behandlas på lokal och regional nivå och där en samverkan mellan kommuner, regioner och systemansvariga ger en mer kostnads- och resurseffektiv utbyggnad av förnybar energi.

Vad gäller nätutvecklingsplanerna ser Energikontoren Sverige sammanfattningsvis att det i förslaget ska tydliggöras att lokal och regional samhällsplanering, de regionala energikontoren samt regional utveckling ska tas med i framtagandet av nätutvecklingsplanerna. Exempelvis kan förslaget utvecklas enligt följande:

Regeringen, eller den myndighet som regeringen, bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla. I föreskrifterna ska det framgå hur samarbetet med relevanta aktörer såsom regionala energikontor, kommuner och regioner ska fungera i framtagandet av nätutvecklingsplanerna.

Avsnitt 5.37 Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan

Energikontoren Sverige ser positivt på att införa regelverk som underlättar förfarandet vid anslutning av förnybar energi. Att införa gränsen vid 43,5 kW som i ellagen motsvarar mikroproducenter av förnybar energi ser vi som en naturlig gränsdragning som skapar tydlighet gentemot aktörer som berörs av detta. Som medskick till detta förslag vill vi lyfta tidsbegränsningen som finns för anslutningsskyldighet: om inte ansökan avslås ska anslutning ske inom två år från det att ansökan mottagits. Intresset för mikroproduktion av förnybar energi blir allt större och i Sverige är det exempelvis helt dominerande med mindre anläggningar när det kommer till solcellsinstallationer. Ett betydande hinder som pekas ut för de mindre aktörerna i [Mindre aktörer i energilandskapet – genomgång av nuläget, SOU 2018:15](#) är att vissa elnätsbolag tar relativt lång tid på sig att ansluta färdiga småskaliga produktionsanläggningar, vilket ger förlorad produktion och därmed förlorade inkomster för producenten. Om handläggnings- och anslutningstiden kan förkortas kan detta öka

viljan för mindre aktörer att investera i småskalig produktion, vilket i sin tur gynnar övergången till fossilfri energi. **Energikontoren Sverige anser att det finns skäl för att se över om det är möjligt att kunna förkorta tiden som nätkoncessionshavaren har på sig att ansluta en godkänd anläggning av förnybar energi.** En mer begränsad tidsangivelse gör det potentiellt mer attraktivt att investera i produktionsanläggningar av förnybar energi då anslutningstiden blir ett lägre hinder.

Styrelsen Energikontoren Sverige